

MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI

Anul 183 (XXVII) — Nr. 406

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Marți, 9 iunie 2015

SUMAR

<u>Nr.</u>		<u>Pagina</u>
	HOTĂRĂRI ALE SENATULUI	
45.	— Hotărâre privind numirea unui membru supleant al Consiliului Național de Integritate	1
	ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
	Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală)	2–16

HOTĂRĂRI ALE SENATULUI

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

SENATUL

HOTĂRÂRE

privind numirea unui membru supleant al Consiliului Național de Integritate

În temeiul prevederilor art. 35 și 37 din Legea nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale art. 139 din Regulamentul Senatului, aprobat prin Hotărârea Senatului nr. 28/2005, cu modificările și completările ulterioare,

Senatul adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — Senatul îl numește pe domnul Dumitru Ilie Răsvan în calitate de membru supleant al Consiliului Național de Integritate, ca urmare a demisiei domnului Ion Damian, pentru diferența de mandat.

Această hotărâre a fost adoptată în ședința Senatului din 8 iunie 2015 cu respectarea prevederilor art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
IOAN CHELARU

București, 8 iunie 2015.
Nr. 45.

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

DECIZIA Nr. 9

din 17 aprilie 2015

Dosar nr. 533/1/2015

Mirela Sorina Popescu	— președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele Completului
Geanina Cristina Arghir	— judecător la Secția penală
Lavinia Valeria Lefterache	— judecător la Secția penală
Francisca Maria Vasile	— judecător la Secția penală
Rodica Aida Popa	— judecător la Secția penală — judecător-raportor
Ilie Iulian Dragomir	— judecător la Secția penală
Ștefan Pistol	— judecător la Secția penală
Ana Maria Dascălu	— judecător la Secția penală
Luminița Livia Zglimbea	— judecător la Secția penală
Ioana Niculae	— magistrat-asistent

S-a luat în examinare sesizarea formulată de **Curtea de Apel București — Secția I penală, prin Încheierea din 21 ianuarie 2015 pronunțată în Dosarul nr. 9.018/4/2014 (număr în format vechi 3.969/2014)**, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea în principiu a următoarelor probleme de drept: „1. *dacă dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator se interpretează în sensul că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale sau este o modalitate a împăcării ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementată de dispozițiile art. 159 din Codul penal; 2. dacă medierea poate interveni numai până la citirea actului de sesizare potrivit dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal sau poate interveni în tot cursul procesului penal.*”

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală este constituit conform prevederilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și ale art. 27⁴ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința a fost prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Mirela Sorina Popescu.

Conform art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare, la ședința de judecată a participat doamna Ioana Niculae, magistrat-asistent în cadrul Secției penale.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de doamna procuror Justina Condoiu, procuror în cadrul Secției judiciare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Magistratul-asistent a prezentat referatul cauzei, învederând obiectul Dosarului nr. 533/1/2015 aflat pe rolul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, precum și faptul că au comunicat puncte de vedere asupra problemei de drept în discuție Curtea de Apel Alba Iulia, Curtea de Apel Bacău, Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel București, Curtea de Apel Constanța, Curtea de Apel Cluj, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Pitești, Curtea de Apel Timișoara, Curtea de Apel Târgu Mureș, care, după caz, au făcut referire și la

opiniile exprimate de unele dintre instanțele arondate. Curtea de Apel Craiova — Secția penală și instanțele arondate au comunicat doar că nu a fost identificată o jurisprudență relevantă în această materie, fără a expune un punct de vedere.

A menționat că au fost depuse și hotărâri judecătorești de la instanțele unde s-a conturat o jurisprudență în materie, respectiv Curtea de Apel București, Judecătoria Sectorului 2 București, Judecătoria Sectorului 5 București, Judecătoria Sectorului 6 București, Judecătoria Iași, Judecătoria Cornetu, Judecătoria Cluj-Napoca.

A precizat că, în conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală, raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, a fost solicitată opinia scrisă a unor specialiști recunoscuți din cadrul facultăților de drept ale mai multor universități cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării, fiind transmise puncte de vedere de către Universitatea de Vest din Timișoara — Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca — Facultatea de Drept și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași — Facultatea de Drept. De asemenea, au fost transmise și opiniile formulate de specialiști din cadrul Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” din subordinea Academiei Române, Colegiului Mediatorilor și Direcției legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție.

A învederat că s-au conturat două puncte de vedere: într-o primă opinie, majoritară, s-a apreciat că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale, care poate interveni oricând până la soluționarea definitivă a cauzei, în timp ce, în opinia minoritară, s-a arătat că medierea este o modalitate a împăcării, ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale, și, pentru a se putea dispune încetarea procesului penal în conformitate cu prevederile art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, poate interveni până la citirea actului de sesizare. Pe de altă parte, Curtea de Apel Bacău a comunicat că medierea nu reprezintă o cauză care înlătură răspunderea penală, dar constituie o posibilitate legală de stingere a unor conflicte de drept penal.

La data de 13 martie 2015, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — a depus Adresa nr. 376/C/380/III-5/2015, prin care s-a adus la cunoștință că în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu există în lucru nicio sesizare având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii cu privire la problema de drept ce formează obiectul întrebării preliminare, fiind depuse și concluzii scrise.

În continuare, magistratul-asistent a arătat că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor, care a fost comunicat părților, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală, la data de 24 martie 2015, iar acestea nu au depus puncte de vedere cu privire la problema de drept supusă dezlegării.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Mirela Sorina Popescu, constatând că nu sunt alte cereri sau excepții de formulat, a solicitat doamnei procuror Justina Condoiu să

susțină punctul de vedere al Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problema suspusă dezbaterii în Dosarul nr. 533/1/2015.

Reprezentantul Ministerului Public, după expunerea argumentelor juridice, a solicitat pronunțarea unei decizii prin care problemele de drept supuse dezlegării în cauză să primească următoarea rezolvare: „dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator se interpretează în sensul că medierea este o cauză de înlăturare a răspunderii penale, distinctă de împăcarea prevăzută de art. 159 din Codul penal; acordul de mediere, pentru a produce efecte juridice, nu este limitat în timp, de momentul citirii actului de sesizare a instanței”.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecătoreasă Mirela Sorina Popescu, constatând că nu mai sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar completul a reținut dosarul în pronunțare.

ÎNALTA CURTE,

asupra chestiunilor de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

În exercitarea rolului său de interpretare și aplicare unitară a legii, prin noile dispoziții privind asigurarea unei practici unitare prevăzute în capitolul VI secțiunea a 2-a (art. 475—art. 477¹ din Codul de procedură penală, modificate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 3/2014 pentru luarea unor măsuri de implementare necesare aplicării Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru implementarea altor acte normative), Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost învestit la data de 8 februarie 2015, prin Încheierea de ședință din data de 21 ianuarie 2015, pronunțată de Curtea de Apel București — Secția I penală în Dosarul nr. 9.018/4/2014 (număr în format vechi 3.969/2014), pentru a pronunța o hotărâre prealabilă în vederea dezlegării de principiu a următoarelor chestiuni de drept:

„1. dacă dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator se interpretează în sensul că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale sau este o modalitate a împăcării ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementată de dispozițiile art. 159 din Codul penal;

2. dacă medierea poate interveni numai până la citirea actului de sesizare potrivit dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal sau poate interveni în tot cursul procesului penal.”

II. Expunerea succintă a cauzei

Prin Sentința penală nr. 2.341 din data de 25 iunie 2014, pronunțată în Dosarul penal nr. 9.018/4/2013, Judecătoria Sectorului 4 București a condamnat inculpatul M.D.A. la pedeapsa rezultantă de un an închisoare pentru infracțiunile de furt calificat prevăzute de art. 228 alin. (1) din Codul penal — art. 229 alin. (1) lit. b) și d) din Codul penal, cu aplicarea art. 77 lit. a) din Codul penal (fapte comise la 9 martie 2014), fiind incidente și dispozițiile art. 396 alin. (1), (4) și (10) din Codul de procedură penală raportat la art. 83 din Codul penal.

Prin aceeași sentință au fost condamnați:

— inculpatul G.D. la o pedeapsă rezultantă de 1 an închisoare pentru infracțiunile de furt calificat prevăzute de art. 228 alin. (1) din Codul penal — art. 229 alin. (1) lit. b) și d) din Codul penal, cu aplicarea art. 77 lit. a) din Codul penal (fapte comise la 9 martie 2014), în condițiile art. 396 alin. (1), (4) și (10) din Codul de procedură penală raportat la art. 83 din Codul penal.

În baza art. 83 alin. (1) din Codul penal a fost amânată aplicarea pedepselor închisorii stabilite pentru inculpații M.D.A.

și G.D., pe un termen de supraveghere de 2 ani, stabilit în condițiile art. 84 din Codul penal și care urmează a curge de la data rămânerii definitive a hotărârii de stabilire a pedepsei, iar în baza art. 85 alin. (1) și alin. (2) lit. b) din Codul penal au fost dispuse măsurile de supraveghere dispuse în hotărâre;

— inculpatul D.D.N. la o pedeapsă rezultantă de 1 an și 4 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunilor de furt calificat prevăzute de art. 228 alin. (1) din Codul penal — art. 229 alin. (1) lit. b) și d) din Codul penal, cu aplicarea art. 77 lit. a) din Codul penal (fapte comise la 9 martie 2014), în condițiile art. 396 alin. (1) din Codul de procedură penală raportat la art. 83 din Codul penal.

În baza art. 83 alin. (1) din Codul penal a fost amânată aplicarea pedepsei închisorii pe un termen de supraveghere de 2 ani, stabilit în condițiile art. 84 din Codul penal și care urmează a curge de la data rămânerii definitive a hotărârii de stabilire a pedepsei, iar în baza art. 85 alin. (1) și alin. (2) lit. b) din Codul penal au fost dispuse măsurile de supraveghere dispuse în hotărâre;

— inculpatul R.D. la o pedeapsă rezultantă de 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 228 alin. (1) din Codul penal — art. 229 alin. (1) lit. b) și d) din Codul penal, cu aplicarea art. 77 lit. a) din Codul penal, cu aplicarea art. 396 alin. (1) și (10) din Codul de procedură penală, în condițiile art. 91 și art. 92 din Codul penal, fiindu-i aplicate măsurile de supraveghere prevăzute de art. 93 alin. (1) și (3) din Codul penal;

— inculpatul G.E. la o pedeapsă rezultantă de 1 an închisoare pentru infracțiunile prevăzute de art. 228 alin. (1) din Codul penal — art. 229 alin. (1) lit. b) și d) din Codul penal, cu aplicarea art. 41 alin. (1) din Codul penal, art. 77 lit. a) din Codul penal, cu aplicarea art. 396 alin. (1) și (10) din Codul de procedură penală și de art. 228 alin. (1) din Codul penal — art. 229 alin. (1) lit. b) și d) din Codul penal, cu aplicarea art. 77 lit. a) din Codul penal, cu aplicarea art. 396 alin. (1) și (10) din Codul de procedură penală, cu aplicarea art. 96 alin. (4) din Codul penal, fiindu-i aplicate și pedepse complementare și accesorii în condițiile sentinței arătate.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut, în esență, că la data de 9/10 martie 2014, în jurul orelor 23,00—24,00, inculpații au pătruns prin escaladarea gardului împrejmuitor în curtea Pieței de Gross București, situată pe Bd. Metalurgiei nr. 132, sectorul 4, de unde au sustras mai multe baxuri cu bere și suc din dreptul standurilor D13 și D14, după care au sustras și 2 acumulatori auto de la autocamionul marca DAF cu nr. de înmatriculare B 36 APO, parcat în aceeași curte.

Apelul declarat împotriva acestei sentințe face obiectul Dosarului nr. 9.018/4/2014 (număr în format vechi 3.969/2014) aflat pe rolul Curții de Apel București — Secția I penală.

III. Opinia instanței care a formulat sesizarea

Instanța legal învestită a Curții de Apel București, care a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu chestiunile de drept supuse dezlegării, apreciază că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale, prevăzută în dispozițiile Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, și nu o formă a împăcării și, drept urmare, poate interveni oricând până la soluționarea definitivă a cauzei, nefiind supusă termenului prevăzut de art. 159 alin. (3) din Codul penal pentru împăcare.

Astfel, s-a arătat că art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, aplicabilă în cauzele penale, atât în latură penală, cât și în latură civilă, prevede la alin. (2) că în latura penală a procesului dispozițiile privind medierea se aplică numai în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Ca tehnică legislativă, s-a constatat că s-a preferat a se face trimitere la

infracțiunile pentru care împăcarea părților sau retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală, fiind ușor de identificat astfel, fără a mai fi reluate, infracțiunile cărora li se aplică.

Apelantul inculpat G.E. a fost trimis în judecată și condamnat în primă instanță pentru comiterea în concurs real a două infracțiuni de furt calificat prevăzute de art. 228 raportat la art. 229 alin. (1) lit. b) și d) din Codul penal, comise în stare de recidivă postcondamnatorie, pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale se face din oficiu.

S-a constatat că, întrucât art. 231 alin. (2) din Codul penal prevede că în cazul faptelor de furt calificat, pentru care apelantul inculpat a fost judecat în primă instanță, deși punerea în mișcare a acțiunii penale se face din oficiu, împăcarea înlătură răspunderea penală pentru infracțiunea ce face obiectul cauzei, este admisă de lege medierea ca și cauză care înlătură caracterul penal al fetei.

În ceea ce privește natura juridică, Curtea a considerat că medierea, ca și împăcarea și retragerea plângerii prealabile, are dublă natură juridică, atât de drept penal, cât și procesual penal, fiind o cauză care înlătură răspunderea penală, dar și o cauză care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale. S-a apreciat că această concluzie rezultă din dispozițiile art. 69 din Legea nr. 192/2006 care prevăd că, în cazul în care procedura de mediere se desfășoară înaintea începerii procesului penal și aceasta se încheie prin soluționarea conflictului și încheierea unei înțelegeri, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a), prin derogare de la dispozițiile art. 157 alin. (3) din Codul penal, fapta nu va atrage răspunderea penală pentru făptuitorul cu privire la care conflictul s-a încheiat prin mediere. Totodată, s-a făcut trimitere la dispozițiile art. 70 din aceeași lege, în care se prevede că, în cazul în care medierea cu privire la latura penală a cauzei se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se poate suspenda, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere, fără a face vreo limitare după cum cauza se află în faza de judecată în primă instanță sau în apel.

Pe de altă parte, s-a arătat că, potrivit dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu poate fi exercitată, printre altele, când a fost retrasă plângerea prealabilă — în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală —, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii.

IV. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunilor de drept supuse dezbaterii

În urma comunicării raportului întocmit în temeiul art. 476 alin. (7) din Codul de procedură penală, inculpații nu au formulat un punct de vedere scris privind chestiunile de drept supuse judecării, așa cum prevăd dispozițiile art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală.

V. Opinia instanțelor judecătorești

Examinând punctele de vedere exprimate de curțile de apel și instanțele arondate, precum și jurisprudența atașată acestora, transmise instanței supreme, referitoare la chestiunile de drept supuse dezlegării, a rezultat o practică neunitară.

Astfel, Curtea de Apel București a transmis că punctul de vedere majoritar exprimat de către judecătorii secțiilor penale ale acestei instanțe și ai instanțelor din circumscripție este în sensul că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale, subliniind că încheierea unui acord de mediere, în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală, va conduce la încetarea procesului penal și înlăturarea răspunderii penale, dacă acest acord intervine până la sfârșitul procesului, adică până la pronunțarea unei hotărâri definitive.

Totodată, s-a arătat că, spre deosebire de împăcare, care va conduce la înlăturarea răspunderii penale numai dacă intervine până la citirea actului de sesizare, în condițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal, în legătură cu acordul de mediere, dispozițiile din Codul penal și din Codul de procedură penală nu prevăd un termen-limită până la care să intervină, astfel încât să conducă la încetarea procesului penal.

Pe de altă parte, s-a evidențiat că art. 16 din Codul de procedură penală, între cazurile care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale, enumeră la alin. (1) lit. g) următoarele situații: „a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere, în condițiile legii.”

În condițiile legii, retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală dacă intervine până la pronunțarea unei hotărâri definitive [art. 158 alin. (1) din Codul penal], împăcarea înlătură răspunderea penală dacă intervine până la citirea actului de sesizare [art. 159 alin. (3) din Codul penal], iar în privința medierii, întrucât este o instituție reglementată prin lege specială, normele de drept penal și procesual penal nu prevăd expres un moment până la care poate interveni pentru a produce aceleași consecințe.

Din interpretarea logică a dispozițiilor art. 69 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator rezultă că medierea poate interveni și dincolo de momentul citirii actului de sesizare, pentru a produce înlăturarea răspunderii penale. Astfel, potrivit art. 69 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în cazul în care procedura de mediere se desfășoară înaintea începerii procesului penal și aceasta se încheie prin împăcarea părților, persoana vătămată nu mai poate sesiza, pentru aceeași faptă, organul de urmărire penală sau, după caz, instanța de judecată. Totodată, potrivit alin. (2) al aceluiași articol, dacă procedura de mediere a fost declanșată în termenul prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile, acest termen se suspendă pe durata desfășurării medierii; dacă părțile aflate în conflict nu s-au împăcat, persoana vătămată poate introduce plângerea prealabilă în același termen, care își va relua cursul de la data întocmirii procesului-verbal de încheiere a procedurii de mediere, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare. În argumentare a fost invocat și art. 70 alin. (1) și (2) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, potrivit căruia, în cazul în care medierea se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se suspendă, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere, iar suspendarea durează până când procedura medierii se încheie prin oricare dintre modurile prevăzute de această lege, dar nu mai mult de 3 luni de la data la care a fost dispusă.

Prin urmare, legea admite posibilitatea realizării medierii „după începerea procesului penal”, în timpul „judecării”, din moment ce aceasta se suspendă. Or, existând o judecată care se suspendă, în mod evident acest acord poate interveni după începerea cercetării judecătorești și, întrucât legea nu distinge, s-a apreciat că poate interveni atât într-o judecată în primă instanță, cât și în judecata din căile de atac. Tot astfel, potrivit art. 367 alin. (3) din Codul de procedură penală, suspendarea judecării se dispune și pe perioada desfășurării procedurii de mediere, potrivit legii.

S-a arătat că poziționarea acordului de mediere, cauză de înlăturare a răspunderii penale, în același text cu retragerea plângerii prealabile și cu împăcarea, precum și folosirea conjuncției „ori” nu au nicidecum semnificația faptului că medierea și împăcarea reprezintă unul și același lucru, ci a faptului că toate reprezintă variante alternative de încetare a procesului penal și de împiedicare a punerii în mișcare a acțiunii penale.

Opinia minoritară exprimată în cadrul acestei instanțe a fost în sensul că medierea reprezintă o modalitate a împăcării, ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementate de dispozițiile art. 159 din Codul penal, motiv pentru care poate interveni numai până la citirea actului de sesizare.

În jurisprudența anexată au fost identificate două decizii ale Curții de Apel București. Astfel, în Decizia penală nr. 1.583 din data de 16 decembrie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 1.999/740/2013, instanța de apel a considerat că instituția medierii și cea a împăcării, chiar dacă produc aceleași efecte, nu sunt identice, condițiile în care pot interveni și modalitatea de încheiere fiind diferite. Din punctul de vedere al reglementării s-a arătat că împăcarea părților este prevăzută de art. 159 din Codul penal, care la alin. (3) arată că poate interveni până la citirea actului de sesizare, însă medierea este reglementată în dispozițiile Legii nr. 192/2006 (art. 67—70), în care, printre altele, se prevede că poate interveni și după începerea procesului penal. Totodată, s-a arătat că singurele dispoziții de procedură penală referitoare la mediere sunt cele cuprinse în art. 16 și 23 din Codul de procedură penală. Făcând trimitere la dispozițiile din Decizia Curții Constituționale nr. 508/2014, s-a apreciat că impunerea unei date-limită până la care să intervină acordul de mediere ar contraveni intenției legiuitorului actual.

În Decizia nr. 1.259/A din 21 octombrie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 13.468/299/2012, în calea de atac a apelului, instanța a constatat intervenirea acordului de mediere încheiat între inculpat și partea civilă, în sensul că partea civilă și-a retras plângerea prealabilă, inculpatul obligându-se să îi plătească cu titlu de despăgubiri civile o anumită sumă, în termen de 2 ani de la încuviințarea acordului, în tranșe egale, și, ca urmare, a dispus încetarea procesului penal în baza art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală.

La nivelul Judecătoriei Sectorului 2 București a fost identificat Dosarul nr. 23.161/300/2013, în care, prin Încheierea din data de 21 februarie 2014, s-a apreciat că din examinarea dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal, coroborat cu art. 374 alin. (1) din Codul de procedură penală și art. 67 alin. (2) din Legea nr. 192/2006, rezultă că, pentru ca medierea să își producă efecte în cauzele penale, trebuie să intervină în acele dosare ce au ca obiect infracțiuni pentru care acțiunea penală se poate stinge prin împăcare, până la termenul la care poate interveni împăcarea, o altă interpretare fiind de natură să acorde instituției medierii o sferă de aplicabilitate mai mare decât împăcării, aspect ce contravine voinței legiuitorului. Au fost invocate și dispozițiile art. 23 din Codul de procedură penală, conform cărora, cu privire la pretențiile civile, medierea poate fi încheiată pe tot parcursul procesului penal. În consecință, dacă legiuitorul ar fi urmărit acordarea posibilității încheierii acordului de mediere pe tot parcursul cauzei și în privința laturii penale, ar fi reglementat expres o asemenea posibilitate. Ca atare, instanța a respins solicitările inculpatelor de constatare a încetării procesului penal în baza art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală. Prin Sentința penală nr. 219 din 7 martie 2014, pronunțată în același dosar, instanța, raportându-se la prevederile art. 23 alin. (1) din Codul de procedură penală, a luat act de intervenirea acordurilor de mediere încheiate în cauză, doar cu privire la latura civilă.

La nivelul Judecătoriei Cornetu a fost identificată Sentința penală nr. 524 din 14 noiembrie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 6.158/1.748/2014, în care instanța, constatând existența unui acord de mediere încheiat între inculpați și partea vătămată, a dispus încetarea procesului penal.

Curtea de Apel Alba Iulia, Tribunalul Alba și Tribunalul Hunedoara au transmis că opinia majoritară formulată de judecătorii Secției penale și pentru cauze cu minori ai acestor instanțe este în sensul că: 1. medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale, și nu o modalitate a împăcării

ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale; 2. având în vedere că legea nu distinge, momentul până la care poate interveni acordul de mediere nu poate fi limitat și interpretat prin prisma dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal, acordul putând fi încheiat în tot cursul procesului penal.

În același sens au opinat Curtea de Apel Brașov și instanțele arondate acesteia, respectiv Tribunalul Brașov, Judecătoria Făgăraș, Judecătoria Zărnești, Judecătoria Rupea, Tribunalul Covasna, Judecătoria Sfântu Gheorghe, Judecătoria Târgu Secuiesc, Judecătoria Întorsura Buzăului, Tribunalul pentru minori și familie, Curtea de Apel Cluj — Secția penală, Tribunalul Cluj, Judecătoria Turda, Judecătoria Cluj-Napoca, Judecătoria Dej, Judecătoria Bistrița-Năsăud — Secția penală, Tribunalul Maramureș, Judecătoria Bacău, Curtea de Apel Constanța, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Iași, Tribunalul Vaslui și judecătorii din circumscripție, Tribunalul Iași și Judecătoria Iași, Curtea de Apel Oradea, Tribunalul Timiș, Tribunalul Arad și Judecătoria Timișoara, Tribunalul Caraș-Severin, Judecătoria Gheorgheni și Judecătoria Odorheiu Secuiesc, Judecătoria Miercurea-Ciuc și Judecătoria Târnăveni, Curtea de Apel Suceava.

La nivelul Judecătoriei Iași au fost identificate sentințele nr. 1.267 din 13 mai 2014, pronunțată în Dosarul nr. 40.743/245/2013*, și nr. 3.112 din 31 octombrie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 30.036/245/2013*, în care instanța a apreciat că acordurile de mediere încheiate de inculpați cu părțile civile reprezintă acordul de voință al părților cu privire la modul de soluționare a litigiului, atât pe latura penală, cât și pe latura civilă, privesc o infracțiune pentru care împăcarea înlătură răspunderea penală, fiind în concordanță cu dispozițiile art. 67 alin. (2) teza a II-a din Legea nr. 192/2006, din cuprinsul lor reieșind că părțile s-au înțeles definitiv și în totalitate cu privire la toate aspectele cauzei. Ca atare, instanța a concluzionat că, întrucât acordul de mediere constituie o cauză care împiedică exercitarea acțiunii penale, sunt incidente dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) teza a treia din Codul de procedură penală, sens în care a dispus încetarea procesului penal.

La nivelul Judecătoriei Cluj-Napoca a fost identificată Sentința penală nr. 98 din 28 ianuarie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 27.141/211/2014, prin care instanța, constatând că în cursul procedurii de cameră preliminară a fost încheiat un acord de mediere, a dispus încetarea procesului penal în baza art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală. Totodată, a fost identificată și Sentința penală nr. 1.525 din 22 decembrie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 534/211/2014, în care instanța, constatând că după citirea actului de sesizare a fost încheiat un acord de mediere, a dispus încetarea procesului penal în baza art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală.

Curtea de Apel Bacău — Secția penală și pentru cauze cu minori și familie a invocat art. 1 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, cu modificările și completările ulterioare, respectiv că medierea reprezintă o modalitate facultativă de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților. Față de aceste dispoziții s-a arătat că medierea nu reprezintă o cauză care înlătură răspunderea penală, dar constituie o posibilitate legală de stingere a unor conflicte de drept penal. Totodată, s-a făcut referire la procedura de soluționare a conflictului pe calea medierii în urma încheierii unui contract de mediere între mediator și părțile aflate în conflict, precizându-se că posibilitatea soluționării conflictului penal pe calea medierii rezultă din dispozițiile art. 67 alin. (1) și (2) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator. S-a mai arătat că, în latura penală a procesului, dispozițiile privind medierea se aplică numai în cauzele privind infracțiuni pentru

care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Tribunalul Bacău — Secția penală și magistrații din cadrul judecătorilor Buhuși și Moinești au apreciat că dispozițiile art. 64 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator se interpretează în sensul că medierea este o modalitate a împăcării ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementate de dispozițiile art. 159 din Codul penal și că poate interveni numai până la citirea actului de sesizare, conform alin. (3) al aceluiași articol. În același sens au opinat Tribunalul Neamț și Judecătoria Piatra-Neamț.

Judecătoria Gherla a opinat că medierea este o modalitate a împăcării, ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementate de art. 159 din Codul penal, și că poate interveni numai până la citirea actului de sesizare.

Curtea de Apel Pitești și instanțele judecătorești din circumscripția sa nu au identificat o practică judiciară în materia indicată, însă au opinat că dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator reprezintă o modalitate a împăcării ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementate de dispozițiile art. 159 din Codul penal, deoarece, în esență, finalitatea procedurii de mediere o reprezintă încercarea de împăcare a părților. S-a apreciat că în această interpretare devin aplicabile dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal, în sensul că împăcarea, inclusiv în procedura medierii, poate interveni numai până la citirea actului de sesizare.

Curtea de Apel Timișoara — Secția penală a transmis că nu a identificat o jurisprudență în materie, însă a apreciat, în unanimitate, că medierea este o modalitate a împăcării ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale și, pentru a se putea dispune încetarea procesului penal, în conformitate cu prevederile art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, poate interveni până la citirea actului de sesizare.

Curtea de Apel Craiova — Secția penală și instanțele arondate și Curtea de Apel Târgu Mureș — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și instanțele arondate au transmis doar că nu a fost identificată o jurisprudență relevantă în această materie.

Din prezentarea opiniilor exprimate de către instanțe s-a conturat opinia majoritară, în sensul că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale, și nu o modalitate a împăcării, care poate interveni în tot cursul procesului penal.

VI. Opinia specialiștilor

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală, raportat la art. 473 alin. (5) din același cod, a fost solicitată opinia scrisă a unor specialiști recunoscuți din cadrul facultăților de drept ale universităților din București, Cluj-Napoca, Craiova, Iași, Sibiu, Timișoara, Universității Nicolae Titulescu din București, Colegiului Mediatorilor, precum și din cadrul Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române, cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării.

În punctul de vedere transmis, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” din subordinea Academiei Române a subliniat că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale, prevăzută într-o lege specială, o instituție de sine stătătoare cu reglementare juridică distinctă, și nu o formă a împăcării prevăzută în art. 159 din Codul penal, care este o normă de drept penal generală, astfel încât ea poate interveni oricând până la soluționarea definitivă a cauzei, nefiind supusă termenului prevăzut de art. 159 alin. (3) din Codul penal referitor la împăcare.

În susținerea acestei opinii, cu privire la natura juridică a medierii, s-a arătat că acordul de mediere reprezintă o înțelegere civilă între persoana vătămată și suspect, Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010

privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale înlocuind în totalitate cuvântul „împăcare” cu acela de „înțelegere”, de unde concluzia că legiuitorul a înțeles să folosească această noțiune drept o soluție amiabilă la conflict, cu alte cuvinte o înțelegere. Un alt argument a vizat scopul medierii, ce decurge chiar din actul normativ, respectiv că aceasta nu este o împăcare a părților, iar acordul de mediere nu reprezintă acea împăcare prevăzută în art. 159 din Codul penal, fiind vorba de o înțelegere amiabilă privind un anume conflict, mediatorul având dreptul de a facilita înțelegerea dintre părți, și nicidecum împăcarea lor. Astfel, înțelegerea poate lua diferite forme, poate fi condiționată și poate conține orice fel de tip de înțelegere între părți, singura condiție fiind ca aceasta să respecte cadrul legal și moral. Așadar, acordul de mediere poate fi caracterizat drept un contract civil între părți, contract care are ca efect încetarea procesului penal, cu mențiunea că acesta nu este supus niciunei condiții de validitate, așa cum este reglementată împăcarea în condițiile art. 159 din Codul penal.

De asemenea, s-a apreciat că medierea poate interveni până la rămânerea definitivă a sentinței penale, deoarece nicio normă a Codului de procedură penală nu face vorbire de un anumit termen sau stadiu procesual până la care poate fi depusă înțelegerea.

Medierea are o dublă natură juridică, ca și împăcarea și retragerea plângerii prealabile, respectiv de drept penal, reglementată în art. 159 din Codul penal, dar și de drept procesual, fiind o cauză care înlătură răspunderea penală, dar și o cauză care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale, astfel cum se arată în art. 16 alin. (1) lit. g) și în art. 17 din Codul de procedură penală. Această concluzie se fundamentează pe dispozițiile art. 69 din Legea nr. 192/2006, care prevăd în mod expres că, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a), prin derogare de la prevederile art. 157 alin. (3) din Codul penal, în cazul în care procedura de mediere se desfășoară înainte de începerea urmăririi penale și aceasta se încheie prin soluționarea conflictului și încheierea unei înțelegeri, fapta nu va atrage răspunderea penală pentru făptuitorul cu privire la care s-a încheiat medierea.

Totodată, s-a făcut trimitere la dispozițiile art. 70 din aceeași lege, în care se prevede că în cazul în care medierea cu privire la latura penală a cauzei se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se poate suspenda în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere, fără a se face vreo limitare după cum cauza s-ar afla în faza de judecată, în primă instanță sau în apel, precum și la prevederile art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, în care se arată că acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar dacă a fost pusă în mișcare ea nu poate fi exercitată, printre altele, și când a intervenit un acord de mediere în condițiile legii.

Facultatea de Drept, Departamentul de drept public din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca a exprimat ca opinie majoritară punctul de vedere instituțional, în sensul că: 1. medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale, nu o modalitate a împăcării ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementate de dispozițiile art. 159 din Codul penal; 2. medierea poate interveni în tot cursul procesului penal, nefiindu-i aplicabile prevederile art. 159 alin. (3) din Codul penal.

În fundamentarea acestui punct de vedere, cu privire la prima întrebare, au fost invocate dispozițiile art. 1 alin. (1) din Legea nr. 192/2006, potrivit căroră medierea reprezintă o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților.

S-a menționat că legiuitorul român a înțeles să creeze o formă instituționalizată de soluționare a conflictelor juridice ivite între diferite persoane, inclusiv în cauzele penale, fiind invocate în acest sens dispozițiile art. 67 din legea specială. S-a arătat că, în latura penală a unei astfel de cauze, medierea este aplicabilă numai în cauzele privind infracțiunile pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

De asemenea, raportându-se la caracterul oficial al medierii, respectiv la faptul că aceasta poate fi realizată doar în fața și prin intermediul unui mediator (care a dobândit această calitate în temeiul legii), că sfera ei de aplicabilitate înglobează atât infracțiunile pentru care retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală, cât și infracțiunile pentru care împăcarea părților are același efect asupra laturii penale, precum și la faptul că legiuitorul a enunțat expres „încheierea unui acord de mediere” în Codul de procedură penală în art. 16 alin. (1) lit. g), alături de împăcare și retragerea plângerii prealabile, drept cazuri care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale, s-a apreciat că aceste trei argumente sunt suficient de puternice pentru a trage concluzia că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale.

Au fost aduse și alte argumente suplimentare, în sensul că retragerea plângerii prealabile, împăcarea părților și medierea pot fi considerate trei moduri diferite prin care se ajunge la același rezultat: soluționarea pe cale amiabilă a unui conflict, cu consecința înlăturării răspunderii penale. Faptul că împăcarea părților sau subiecților presupune o participare a ambelor părți implicate ar putea genera o altă concluzie, în sensul considerării medierii ca fiind o modalitate de împăcare a părților, ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale. Cele două instituții sunt diferite de retragerea plângerii prealabile, care presupune conceptual un act unilateral al celui care a depus plângerea.

Dacă ar fi așa, pentru consecvență, conform sferei de aplicabilitate a medierii, aceasta ar trebui să fie și o modalitate de retragere a plângerii prealabile, ceea ce, din punct de vedere conceptual, ar fi destul de greu de conciliat cu ideea că retragerea plângerii prealabile și împăcarea părților sunt două instituții diferite, chiar dacă au același efect: înlătură răspunderea penală.

S-a menționat că, dacă sfera de aplicabilitate a medierii ar fi fost restrânsă de legiuitor la infracțiunile pentru care împăcarea părților înlătură răspunderea penală, s-ar fi putut discuta, cu rezerve, dacă aceasta este sau nu o modalitate a împăcării. Astfel, în măsura în care împăcarea ar reprezenta dreptul comun în această materie, nu ar fi fost *de plano* exclus ca medierea să aibă un caracter derogatoriu, respectiv să fie o împăcare reglementată printr-un text de lege special, cu condiții de aplicabilitate mai favorabile pentru părți decât cele de la împăcarea reținută de Codul penal.

Au fost invocate modificările aduse de legiuitor dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 începând cu 1 februarie 2014, care nu au vizat și limitarea sferei infracțiunilor în cazul cărora poate interveni un acord de mediere, precum și diferențele procedurale de aplicare a acestei instituții.

Astfel, s-a apreciat că un aspect extrem de important este acela că prin art. 69 din Legea nr. 192/2006 se instituie posibilitatea încheierii medierii chiar înaintea începerii procesului penal, această ipoteză fiind exclusă în cazul împăcării părților sau subiecților procesuali. În plus, termenul de depunere a plângerii prealabile se suspendă pe durata acestei proceduri, ceea ce nu se întâmplă în cazul începerii negocierilor pentru o

împăcare sau retragere a plângerii „tradițională”. De asemenea, în cazul în care procedura se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau judecata, după caz, se poate suspenda pe o durată de maximum 3 luni, conform art. 70 din legea specială. În această procedură, mediatorul este ținut, prin art. 68 din legea specială, să verifice îndeplinirea unor garanții în materie de drept la apărare și drept la interpret. O astfel de condiție nu este prevăzută în cazul instituției împăcării

Cât privește modul în care se ia act de existența unui acord de mediere, acesta este distinct față de modul în care trebuie să se ia act de împăcarea părților, așa cum rezultă din art. 70 alin. (5) din Legea nr. 192/2006. Astfel, este suficientă transmiterea de către mediator a acordului de mediere și a procesului-verbal de încheiere a medierii în original, pentru a se constata existența acestei cauze de înlăturare a răspunderii penale, nefiind necesar un act notarial sau prezența nemijlocită a părților în fața instanței, astfel cum se întâmplă în cazul împăcării¹.

Mai mult, se poate observa faptul că împăcarea este condiționată atât de stingerea acțiunii penale, cât și de stingerea acțiunii civile, în timp ce, în cazul medierii, părțile pot încheia un acord și numai în ceea ce privește latura penală a procesului penal. Această precizare este esențială deoarece de esența împăcării este ca aceasta să fie totală și necondiționată².

Pe de altă parte, Codul de procedură penală consacră această modalitate ca fiind distinctă de împăcare sau de retragerea plângerii. Se poate observa că, după realizarea unui acord de mediere, nu se mai poate face plângere prealabilă, chiar dacă termenul nu este expirat, spre deosebire de situația unei împăcări înainte de formularea unei plângeri prealabile. În acest ultim caz temeiul de clasare este cel reglementat de art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, adică există un acord de mediere, și nu cel prevăzut la art. 16 alin. (1) lit. e), ce prevede că se dispune clasarea atunci când lipsește plângerea prealabilă.

În ceea ce privește cea de-a doua chestiune cu care a fost sesizată instanța supremă, s-a arătat că medierea, nefiind o modalitate de împăcare, nu este ținută de termenul avut în vedere de art. 159 alin. (3) din Codul penal, ea putând interveni oricând în cursul procesului penal. Pe de altă parte, medierea se regăsește într-un act normativ cu caracter special față de prevederile Codului penal sau ale Codului de procedură penală, iar acolo unde legiuitorul a dorit să raporteze instituția medierii la anumite prevederi de drept comun a făcut-o într-un mod univoc. Or, în ceea ce privește termenul până la care poate interveni acordul de mediere, legiuitorul nu s-a raportat la vreo prevedere de drept comun, implicit, intenția acestuia fiind de a nu restrânge aplicabilitatea medierii prin raportare la un anumit termen până la care poate interveni. Această concluzie rezultă și din dispozițiile art. 367 alin. (3) din noul Cod de procedură penală, potrivit cărora suspendarea judecării se dispune și pe perioada desfășurării procedurii de mediere, potrivit legii, normă care, în lipsa unei prevederi contrare, se aplică și în faza judecării apelului [(art. 420 alin. (11) din noul Cod de procedură penală)]. Din acest text se poate trage concluzia rezonabilă că medierea poate produce efecte și dincolo de momentul citirii actului de sesizare.

Față de considerentele arătate, s-a apreciat că, *de lege ferenda*, ar fi recomandat să se revină la termenul anterior până la care s-ar putea realiza împăcarea, deoarece situația actuală poate duce la consecințe absurde. De exemplu, instanța de apel este obligată să ia act de acordul de mediere și să înceteze procesul penal ca urmare a medierii realizate de mediator, dar

¹ A se vedea Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, Decizia nr. XXVII/2006 de admitere a recursului în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 20 martie 2007.

² A se vedea în acest sens: I. Nedelcu, Comentariu în G. Bodoroncea, V. Ciolcei și colab., *Codul penal. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 336.

aceeași instanță, ca organ decident, nu ar putea să ia act în mod nemijlocit de voința părților de a stinge litigiul penal. Adică părțile nu se pot „media” direct în sala de judecată, fiind obligate să treacă pe la mediator în prealabil, încalcându-se, printre altele, și regula firească din teoria dreptului care stabilește că cine poate mai mult poate și mai puțin. În această ultimă situație natura juridică a medierii ar deveni o chestiune mai mult teoretică decât una cu consecințe practice majore, așa cum este ea în prezent.

În punctul de vedere exprimat de Facultatea de Drept, Colectivul de științe penale din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași s-a arătat că, în actualul context legislativ, orice soluție s-ar impune pe calea hotărârii prealabile, vor putea exista temeuri de abordare critică împotriva ei. S-a apreciat că este de datoria legiuitorului să tranșeze problema (inclusiv ulterior pronunțării deciziei în cauza prezentă și separat de orice soluție se va impune, astfel, instanțelor). Până la acel moment, s-a optat pentru alternativa interpretării în spiritul legii a chestiunii analizate, respectiv că medierea, ca formă concretă de realizare a împăcării, este supusă limitei temporale reglementate în cazul împăcării, potrivit art. 159 alin. (3) din Codul penal, de momentul citirii actului de sesizare a instanței, cu precizarea că este posibilă, pertinentă și viabilă (dar în spiritul unei alte forme de interpretare, tehnice, stricte a literei legii) și interpretarea opusă [medierea ca o modalitate autonomă de înlăturare a răspunderii penale, așadar independentă temporal de termenul indicat pentru împăcare în art. 159 alin. (3) din Codul penal — data citirii actului de sesizare a instanței].

În punctul de vedere exprimat de Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara s-a arătat că, în latura penală a procesului, medierea nu este o cauză de înlăturare a răspunderii penale sui-generis, ci este o procedură prin care părțile înțeleg să soluționeze un conflict penal pe cale amiabilă, atunci când legea penală permite retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților, singurele manifestări de voință care înlătură răspunderea penală. Calificarea de către instanță a medierii drept cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale este vădit eronată, raportat la cauzele în care se aplică, respectiv numai în cele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Dacă procedura medierii nu se concretizează în retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților, după caz, procesul penal se reia din oficiu imediat după primirea procesului-verbal prin care se constată că nu s-a încheiat înțelegerea sau la expirarea termenului de 3 luni de la data la care a fost dispusă suspendarea acestuia.

S-a apreciat că, sub aspectul laturii penale, procesul-verbal întocmit potrivit legii, prin care se încheie procedura medierii, trebuie să cuprindă manifestarea expresă a voinței de retragere a plângerii prealabile sau de împăcare a părților.

În ce privește momentul până la care poate interveni medierea s-a arătat că trebuie făcută distincție între infracțiunile pentru care împăcarea înlătură răspunderea penală și cele pentru care exercitarea acțiunii penale este condiționată de plângerea prealabilă, după cum trebuie să se facă distincție dacă medierea privește latura penală a cauzei sau doar latura civilă a litigiului.

Din interpretarea prevederilor art. 159 din Codul penal rezultă că împăcarea poate interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă legea o prevede în mod expres, și că produce efecte numai cu privire la persoanele între care a intervenit, dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței. Împăcarea înlătură răspunderea penală și stinge acțiunea civilă. Pe cale de consecință, o cerere de suspendare a judecării în vederea medierii, în cauzele în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dar

legea permite împăcarea părților, după citirea actului de sesizare a instanței, trebuie respinsă ca inadmisibilă dacă privește rezolvarea acțiunii penale. Așadar, în cauzele în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, medierea poate avea ca efect împăcarea părților în tot cursul urmăririi penale, în cursul procedurii în camera prealabilă și în cursul judecării până la citirea actului de sesizare a instanței, dar nu mai târziu de acest moment.

Astfel, dacă la primul termen de judecată, dar înainte de citirea actului de sesizare, părțile prezintă contractul de mediere și solicită suspendarea procesului în vederea medierii, instanța nu va da citire actului de sesizare, ci va dispune suspendarea judecării în temeiul art. 70 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator.

În cauzele în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, medierea poate avea loc în tot cursul procesului penal, până la pronunțarea unei hotărâri definitive, deoarece, potrivit art. 158 alin. (2) din Codul penal, retragerea plângerii prealabile poate avea loc în tot cursul procesului penal, până la pronunțarea unei hotărâri definitive. Procesul-verbal întocmit potrivit legii, prin care se încheie procedura medierii, trebuie să cuprindă, în acest caz, manifestarea expresă a voinței de retragere a plângerii.

În cazul în care procedura de mediere se desfășoară înaintea începerii procesului penal și se încheie prin soluționarea conflictului și încheierea unei înțelegeri, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a) din legea specială, persoana vătămată poate introduce plângerea prealabilă în același termen, care își va relua cursul de la data întocmirii procesului-verbal de închidere a procedurii de mediere, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare.

În cazul în care medierea cu privire la latura penală a cauzei se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se poate suspenda, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere. Suspendarea durează până când procedura medierii se încheie prin oricare dintre modurile prevăzute de această lege, dar nu mai mult de 3 luni de la data la care a fost dispusă.

În ce privește latura civilă a procesului penal, deoarece procedura medierii se aplică în cauzele penale, atât în latura penală, cât și în latura civilă, părțile pot solicita suspendarea judecării cauzei oricând în cursul judecării, până la pronunțarea unei hotărâri definitive, inclusiv în cauzele în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă părțile prezintă contractul de mediere. În această situație, instanța poate dispune disjungerea soluționării acțiunii civile în temeiul art. 26 din Codul de procedură penală.

Punctul de vedere exprimat de mediatorul Ana Bălan din cadrul Colegiului Mediatorilor referitor la prima întrebare formulată este în sensul că medierea este o instituție distinctă de împăcare și de retragerea plângerii prealabile.

S-a arătat că retragerea plângerii prealabile, reglementată de dispozițiile art. 158 din Codul penal, poate interveni în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, până la pronunțarea unei hotărâri definitive; este un act unilateral al persoanei vătămate; operează *in rem*, întrucât se referă la faptă; produce efecte față de toți suspecții/inculpații care au comis fapta, cu privire la latura penală; nu rezolvă latura civilă.

În ceea ce privește împăcarea, reglementată în art. 159 din Codul penal, aceasta poate interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței; este un act bilateral, presupunând acordul de voință al persoanei vătămate și al suspectului/inculpatului; operează *in personam*, producând efecte doar asupra suspectului/inculpatului care s-a împăcat cu victima; înlătură răspunderea penală; stinge acțiunea civilă; este

totală, necondiționată și definitivă (Decizia nr. XXVII/2006 a Înaltei Curți de Casație și Justiție).

Pe de altă parte, acordul de mediere este reglementat de dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, potrivit cărora pot face obiectul medierii, pe latura penală, cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Totodată, poate face obiectul medierii latura civilă a oricărei infracțiuni, indiferent de gravitatea acesteia. S-a arătat că acordul de mediere este un act bilateral ce reprezintă voința și soluția părților; este redactat, de regulă, de mediator — terț neutru, imparțial — care facilitează comunicarea și negocierea, fără a oferi soluții; iar dacă s-a ajuns la un acord pe latura penală, prin care părțile înțeleg să stingă litigiul (nu să se împace sau una din ele să retragă plângerea) în condițiile expres menționate în acord, cu drepturi și obligații specifice fiecăreia din părți, organele judiciare iau act de acordul de mediere și procesul penal încetează, prin acordul părților. În ceea ce privește latura civilă, în cazul în care litigiul a fost soluționat pe calea medierii, instanța va pronunța, la cererea părților, cu respectarea condițiilor legale, o hotărâre, dispozițiile art. 438—441 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, aplicându-se în mod corespunzător. Așadar, ca urmare a acordului de mediere pot fi rezolvate, în același timp, atât latura penală, cât și latura civilă.

Cu privire la cea de-a doua întrebare formulată s-a arătat că părțile pot recurge la mediere înainte de începerea procesului penal, în timpul acestuia sau ulterior procesului penal, cu diferențe în ceea ce privește efectele acordului. Astfel, în cazul în care procedura de mediere se desfășoară înaintea începerii procesului penal și aceasta se încheie prin soluționarea conflictului și încheierea unei înțelegeri, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a) din legea specială, prin derogare de la dispozițiile art. 157 alin. (3) din Codul penal, fapta nu va atrage răspunderea penală pentru făptuitorul cu privire la care conflictul s-a încheiat prin mediere; termenul prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile se suspendă pe durata desfășurării medierii; iar dacă părțile aflate în conflict nu au încheiat o înțelegere, persoana vătămată poate introduce plângerea prealabilă în același termen, care își va relua cursul de la data întocmirii procesului-verbal de închidere a procedurii de mediere, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare.

În cazul în care medierea cu privire la latura penală a cauzei se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se poate suspenda, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere. Suspendarea durează până când procedura medierii se încheie prin oricare dintre modurile prevăzute de această lege, dar nu mai mult de 3 luni de la data la care a fost dispusă. Procesul penal se reia din oficiu, imediat după primirea procesului-verbal prin care se constată că nu s-a încheiat înțelegerea potrivit art. 56 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator sau, dacă acesta nu se comunică, la expirarea termenului prevăzut la art. 70 alin. (2) din același act normativ.

Pentru soluționarea acțiunii penale ori a acțiunii civile în baza acordului încheiat ca rezultat al medierii, mediatorul este obligat să transmită organului judiciar acordul de mediere și procesul-verbal de încheiere a medierii în original și în format electronic, dacă părțile au ajuns la o înțelegere, sau doar procesul-verbal de încheiere a medierii, în situațiile prevăzute la art. 56 alin. (1) lit. b) și c) din legea specială.

Exemplificând pentru evidențierea diferențelor și, implicit, a avantajelor medierii, comparativ cu împăcarea și retragerea plângerii prealabile, s-a arătat că, în ceea ce privește infracțiunea de violență în familie, prevăzută de art. 199 din

Codul penal, în cazul împăcării, victima violenței în familie poate declara, până la primul termen de judecată, că se împacă cu agresorul, situație în care instanța ia act de voința părților, încetează procesul penal și cel civil, în timp ce, dacă se recurge la mediere, părțile pot să opteze pentru mediere oricând pe durata procesului penal, iar partea vătămată poate să convină cu agresorul să stingă litigiul, în condițiile în care acesta suportă jumătate din costurile necesare întreținerii gospodăriei, nu intră în camera ei în timpul nopții, urmează o cură de dezalcoolizare și orice altceva mai convin părțile, caz în care instanța, luând act de acord, încetează procesul penal și cuprinde în dispozitivul hotărârii cele convenite de părți.

De asemenea, în cazul unei infracțiuni de furt, prevăzută de art. 228 din Codul penal, partea vătămată își poate retrage plângerea oricând, până la pronunțarea unei hotărâri definitive, situație în care instanța ia act și încetează procesul penal, iar latura civilă nu se rezolvă, fiind necesară o altă acțiune cu tot ce presupune — martori, înscrisuri etc. — pentru stabilirea prejudiciului și a despăgubirilor aferente. Dacă se recurge la mediere, părțile pot să apeleze la aceasta oricând pe durata procesului penal și pot conveni stingerea litigiului în condițiile în care inculpatul returnează bunurile sustrate, oferă o sumă de bani în schimbul acestora, prestează activitățile stabilite cu persoana vătămată dacă nu dispune de bani etc., situație în care instanța ia act de acord, încetează procesul penal și cuprinde în dispozitivul hotărârii cele convenite de părți, fără a fi necesare acte, martori, alte dovezi sau termene pentru stabilirea prejudiciului.

VII. Punctul de vedere al Direcției legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție

Direcția de specialitate a opinat cu privire la prima chestiune de drept care formează obiectul Dosarului nr. 533/1/2015, în sensul că medierea (încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006) constituie o cauză care înlătură răspunderea penală sui-generis, distinctă de împăcare, cauză care înlătură răspunderea penală reglementată în dispozițiile art. 159 din Codul penal.

În susținerea acestei opinii s-au invocat mai multe argumente. Astfel, s-a arătat că dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 255/2013, stabilesc în alin. (1) aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 192/2006 în cauzele penale, atât în latura penală, cât și în latura civilă, și prevăd în alin. (2) că în latura penală a procesului dispozițiile privind medierea se aplică numai în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Din aceste din urmă dispoziții rezultă, cu claritate, că sfera infracțiunilor pentru care operează medierea este mai extinsă decât sfera infracțiunilor pentru care operează împăcarea și că sfera infracțiunilor pentru care operează medierea include infracțiunile pentru care împăcarea înlătură răspunderea penală, dar nu se limitează la acestea, ci include și infracțiunile pentru care retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală. În consecință, medierea (încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006) nu poate constitui o modalitate a împăcării, întrucât sfera infracțiunilor cărora le este aplicabilă medierea nu este identică, ci este mai extinsă decât sfera infracțiunilor cărora le este aplicabilă împăcarea.

În acest context, s-a subliniat faptul că, în concepția noului Cod penal, retragerea plângerii prealabile și împăcarea — cauze care înlătură răspunderea penală — se exclud reciproc. Astfel, potrivit dispozițiilor art. 158 alin. (1) din Codul penal, retragerea plângerii prealabile constituie o cauză care înlătură răspunderea penală în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea

unei plângeri prealabile. S-a arătat că în cazul infracțiunilor pentru care acțiunea penală se pune în mișcare numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate și în cazul infracțiunilor pentru care acțiunea penală poate fi pusă în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate sau din oficiu, însă a fost pusă în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, nu operează împăcarea, ci numai retragerea plângerii prealabile. În schimb, conform dispozițiilor art. 159 alin. (1) din Codul penal, împăcarea constituie o cauză care înlătură răspunderea penală în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă legea o prevede în mod expres (în cazul infracțiunilor pentru care acțiunea penală se pune în mișcare numai din oficiu și în cazul infracțiunilor pentru care acțiunea penală poate fi pusă în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate sau din oficiu, însă a fost pusă în mișcare din oficiu, nu operează retragerea plângerii prealabile, ci numai împăcarea, dacă legea o prevede în mod expres).

Așadar, s-a apreciat că, întrucât privește atât infracțiunile pentru care retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală, cât și infracțiunile pentru care împăcarea înlătură răspunderea penală, iar sfera acestor infracțiuni este diferită, medierea nu poate fi considerată o modalitate a împăcării, ci o cauză care înlătură răspunderea penală, distinctă, reglementată în Legea nr. 192/2006, care operează atât cu privire la categoria infracțiunilor pentru care retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală, cât și cu privire la categoria infracțiunilor pentru care împăcarea înlătură răspunderea penală.

S-a arătat că natura medierii, de cauză distinctă care înlătură răspunderea penală, rezultă și din formularea părții finale a dispozițiilor art. 69 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 — „fapta nu va atrage răspunderea penală pentru făptuitorul cu privire la care conflictul s-a încheiat prin mediere”. [Art. 69 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 prevede că „În cazul în care procedura de mediere se desfășoară înaintea începerii procesului penal și aceasta se încheie prin soluționarea conflictului și încheierea unei înțelegeri, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a), prin derogare de la dispozițiile art. 157 alin. (3) din Codul penal [referitoare la lipsa plângerii prealabile], fapta nu va atrage răspunderea penală pentru făptuitorul cu privire la care conflictul s-a încheiat prin mediere.”] Dispozițiile art. 69 alin. (1) partea finală din Legea nr. 192/2006 se referă, în mod explicit, la înlăturarea răspunderii penale prin mediere (prin încheierea unui acord de mediere).

Pe de altă parte, art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, care reglementează cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale, stabilește că acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată, dacă: „g) a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii”. În aceste dispoziții legiuitorul prevede încheierea unui acord de mediere distinct de retragerea plângerii prealabile și de împăcare, conferind acestuia caracterul de caz distinct care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale.

Or, cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale prevăzute în art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală au corespondent, în planul dreptului penal, cauzele care înlătură răspunderea penală. În atare situație, reglementarea distinctă a încheierii unui acord de mediere în cuprinsul art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, alături de retragerea plângerii prealabile și de împăcare, relevă caracterul medierii (al încheierii unui acord de mediere), de cauză care înlătură răspunderea penală sui-generis, distinctă de împăcare.

Cu privire la a doua chestiune de drept care formează obiectul Dosarului nr. 533/1/2015, s-a arătat că medierea

(încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006) poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale, iar nu numai până la citirea actului de sesizare, așa cum se prevede în dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal în materia împăcării.

În susținerea acestei opinii au fost aduse mai multe argumente. Astfel, medierea (încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006) constituie o cauză care înlătură răspunderea penală sui-generis, distinctă de împăcare și, în consecință, în materia medierii nu sunt aplicabile dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal, potrivit cărora împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței. Pe de altă parte, potrivit dispozițiilor art. 70 alin. (1) din Legea nr. 192/2006, în cazul în care medierea cu privire la latura penală a cauzei se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se poate suspenda, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere. Așadar, aceste dispoziții se referă la judecată, fără a stabili un moment până la care medierea se poate desfășura după începerea procesului penal, rezultând că acordul de mediere se poate încheia în orice moment pe parcursul judecării.

S-a mai menționat că dispozițiile art. 367 alin. (3) din Codul de procedură penală nu limitează momentul până la care instanța, în cursul judecării, poate dispune suspendarea pe perioada desfășurării procedurii de mediere reglementată în Legea nr. 192/2006. Drept urmare, instanța poate dispune oricând în cursul judecării suspendarea pentru desfășurarea procedurii de mediere. Mai mult, aceste dispoziții, care reglementează suspendarea judecării, sunt incluse în cap. I „Dispoziții generale” al titlului III „Judecata” din partea specială a Codului de procedură penală și, prin urmare, sunt aplicabile atât la judecata în primă instanță, cât și la judecata în apel.

Față de aceste aspecte, se poate trage concluzia că suspendarea judecării pe perioada desfășurării procedurii de mediere poate fi dispusă de către instanță în tot cursul judecării în primă instanță și în tot cursul judecării în apel și, în consecință, însăși procedura de mediere se poate desfășura în tot cursul judecării în primă instanță și în apel, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale.

VIII. Examenul jurisprudenței

1. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

Prin Decizia nr. 508 din 7 octombrie 2014 pronunțată de Curtea Constituțională referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 843 din 19 noiembrie 2014, a fost admisă excepția de neconstituționalitate a acestor dispoziții, ridicată de procuror în Dosarul nr. 12.074/231/2013 al Curții de Apel Galați — Secția penală și pentru cauze cu minori, și s-a constatat că acestea sunt constituționale în măsura în care se aplică tuturor inculpaților trimiși în judecată înaintea datei intrării în vigoare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și pentru care la acea dată momentul citirii actului de sesizare fusese depășit.

În considerentele deciziei mai sus menționate, Curtea Constituțională a examinat excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor menționate, pornind de la natura juridică a instituției, în sensul dacă aceasta este una de drept penal substanțial sau procedural, pornind de la criteriile stabilite prin decizia aceleiași instanțe, nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011, respectiv de la obiectul de reglementare al normei, scopul reglementării și rezultatul la care conduce norma. De asemenea, Curtea a mai făcut referire și la Cauza *Scoppola împotriva Italiei* nr. 2, §111, 112 și 113, arătând că așezarea dispozițiilor de drept penal și a celor procesual penale în Codul penal sau în Codul de procedură penală nu constituie un criteriu pentru stabilirea naturii lor și că, dacă aplicarea concretă a unei norme la o speță dedusă

judecării, indiferent de ramura de drept căreia îi aparține, aduce o schimbare cu privire la condițiile de tragere la răspundere penală și de aplicare a pedepselor, aceasta va cădea sub incidența principiului aplicării legii penale mai favorabile.

Față de criteriile anterior menționate, Curtea a reținut că dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal, sub aspectul obiectului, reglementează o cauză de înlăturare a răspunderii penale. Sub aspectul scopului reglementării, acestea atribuie un drept părților procesului penal, nefiind o normă care să reglementeze proceduri. De asemenea, având în vedere criteriul rezultatului produs de norma analizată, s-a arătat că acesta constă în înlăturarea răspunderii penale; rezultă astfel că norma criticată este de drept penal substanțial, căzând sub incidența aplicării legii penale mai favorabile.

Pe de altă parte, Codul penal în vigoare prevede împăcarea ca modalitate de înlăturare a răspunderii penale și, prin urmare, de stingere a acțiunii penale, conform art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, și pentru infracțiuni în cazul cărora Codul penal din 1969 nu institua dreptul părților de a se împăca (una dintre aceste infracțiuni fiind și furtul calificat, reglementat la art. 209 din Codul penal din 1969 și la art. 229 din Codul penal). Însă, conform dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal, pentru ca împăcarea să producă efectele juridice arătate, aceasta trebuie să intervină până la citirea actului de sesizare a instanței.

Or, intrarea în vigoare a Codului penal a creat, în raport cu stadiul soluționării cauzelor penale având ca obiect constatarea săvârșirii infracțiunilor analizate, trei situații procesuale diferite: prima dintre acestea privește situația cauzelor soluționate definitiv până la data intrării în vigoare a Codului penal, cărora prevederile art. 159 alin. (3) din acest cod nu le sunt aplicabile; a doua se referă la situația cauzelor aflate în curs de soluționare la data intrării în vigoare a Codului penal, în cazul cărora la data anterior referită nu a fost depășit momentul citirii actului de sesizare a instanței, cauze în care textul criticat poate fi aplicat; a treia ipoteză are în vedere situația cauzelor în curs de soluționare la data intrării în vigoare a Codului penal, în care la data arătată fusese depășit momentul citirii actului de sesizare a instanței.

Curtea a reținut că doar cu privire la această din urmă situație se pune problema constituționalității aplicării/neaplicării dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal în situații tranzitorii. Legiuitorul nu a reglementat însă *in terminis* procedura ce se impune a fi urmată în cazul împăcării ce intervine în cauzele începute sub imperiul Codului penal din 1969, dar în care momentul citirii actului de sesizare a instanței a fost depășit la data intrării în vigoare a Codului penal. Potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea fundamentală, în aceste cauze va fi aplicată legea penală mai favorabilă. Aceasta poate fi, așa cum s-a arătat mai sus, fie Codul penal din 1969, fie Codul penal în vigoare.

Din perspectiva aplicării principiului constituțional anterior enunțat, s-a arătat că reglementarea de către legiuitor a termenului citirii actului de sesizare a instanței, ca ultim moment în care poate interveni împăcarea, conform dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal, este pe deplin justificată prin finalitatea urmărită, constând în limitarea în timp a stării de incertitudine în derularea raporturilor juridice și în restrângerea posibilității de exercitare abuzivă a acestui drept. În acest sens, prin Decizia nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011, Curtea a reținut că instituirea de către legiuitor a unor termene procesuale asigură ordinea de drept, indispensabilă pentru valorificarea drepturilor proprii, cu respectarea atât a intereselor generale, cât și a drepturilor și intereselor legitime ale celorlalți titulari, cărora statul este ținut, în egală măsură, să le acorde ocrotire. S-a arătat însă, prin aceeași decizie, că legiuitorul trebuie să aibă în vedere și faptul că instituirea unor astfel de exigențe trebuie să aibă un caracter

rezonabil, astfel încât aceasta să nu constituie o restrângere excesivă a exercitării vreunui drept, de natură să afecteze însăși existența dreptului în cauză (a se vedea în acest sens și Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011).

Tot prin Decizia nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011 Curtea a subliniat faptul că durata procesului și finalizarea acestuia depind adesea de o serie de factori, cum sunt: gradul de operativitate a organelor judiciare; incidente legate de îndeplinirea procedurii de citare; complexitatea cazului și alte împrejurări care pot să întârzie soluționarea cauzei (de exemplu, în situația disjungerii cauzei față de un coautor, acesta, grație întârzierii finalizării fazei de urmărire penală, spre deosebire de celălalt coautor, poate apela la procedura simplificată). S-a reținut, de asemenea, că, în numeroase cazuri, durata proceselor nu depinde numai de atitudinea părților care pot formula sau nu diverse cereri sau se pot afla în situații de natură obiectivă, ci se datorează unor alte circumstanțe, care țin de organizarea justiției și de gradul de încărcare a activității parchetelor și instanțelor.

Pe cale de consecință, pentru a răspunde exigențelor principiului constituțional al aplicării legii penale mai favorabile, prevăzut la art. 15 alin. (2) din Constituția României, așa cum acesta a fost detaliat în jurisprudența Curții Constituționale, Curtea a reținut că dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal sunt constituționale numai în măsura în care, până la încetarea situațiilor tranzitorii, în virtutea principiului constituțional al aplicării legii penale mai favorabile, împăcarea poate interveni și în cauzele începute înaintea datei intrării în vigoare a Codului penal și în care a fost depășit momentul citirii actului de sesizare a instanței.

Curtea Constituțională a mai făcut referire și la Decizia nr. 932 din 14 decembrie 2006 și la efectele deciziilor pronunțate de instanța de contencios constituțional, reținând că „în situațiile tranzitorii arătate, împăcarea poate interveni până la primul termen de judecată stabilit ulterior datei publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, Partea I”.

2. Jurisprudența relevantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție

Prin Decizia nr. 1.543 din 7 mai 2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția penală, pronunțată în Dosarul nr. 62.546/3/2010, au fost admise recursurile declarate de inculpații S.C.Gh. și B.A. împotriva Deciziei penale nr. 219 din 17 septembrie 2013 a Curții de Apel București — Secția I penală. S-au casat în parte atât decizia recurată, cât și Sentința penală nr. 1.012 din 26 noiembrie 2012 pronunțată de Tribunalul București — Secția I penală în Dosarul nr. 62.546/3/2010, numai în ceea ce îi privește pe inculpații S.C.Gh. și B.A. și numai în ceea ce privește aplicarea legii penale mai favorabile și rejudecând în aceste limite:

S-a schimbat încadrarea juridică a faptelor cu privire la inculpații S.C.Gh. și B.A., din infracțiunea prevăzută de art. 215 alin. 1 din Codul penal anterior, cu aplicarea art. 75 alin. 1 lit. a) din Codul penal anterior, în infracțiunea prevăzută de art. 244 alin. (1) din Codul penal, cu aplicarea art. 75 alin. 1 lit. a) din Codul penal anterior și art. 5 din Codul penal.

S-a încetat procesul penal pornit împotriva inculpaților S.C.Gh. și B.A. pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 244 alin. (1) din Codul penal, cu aplicarea art. 75 alin. 1 lit. a) din Codul penal anterior și art. 5 din Codul penal, ca urmare a intervenirii împăcării părților.

În baza art. 159 alin. (2) teza finală din Codul penal și art. 60¹ și următoarele din Legea nr. 192/2006, cu modificările și completările ulterioare, s-a stins acțiunea civilă, luând act de acordul de mediere intervenit între părți.

S-au menținut celelalte dispoziții ale hotărârilor care nu contravin acestei decizii.

În considerentele deciziei, Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția penală a stabilit incidența aplicării art. 5 din Codul penal cu privire la aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei și, dată fiind abrogarea art. 215 din Codul penal anterior și incriminarea înșelăciunii în art. 244 din Codul penal, a comparat conținutul constitutiv al infracțiunii din ambele reglementări.

Instanța de recurs a constatat că elementul material al laturii obiective în ceea ce îi privește pe S.C.Gh. și B.A., respectiv inducerea în eroare a părții civile M.C., nu prezintă diferențe între art. 215 din Codul penal anterior și art. 244 alin. (1) din Codul penal. Potrivit noii reglementări privind infracțiunea de înșelăciune, art. 244 alin. (3) din Codul penal, se statuează că împăcarea înlătură răspunderea penală, în timp ce în cuprinsul art. 159 alin. (2) din Codul penal se arată că împăcarea înlătură răspunderea penală și stinge acțiunea civilă.

În condițiile în care părțile au încheiat acordul de mediere, înscris în care au arătat că sunt de acord cu împăcarea, cu despăgubirea părții civile M.C., care nu mai are pretenții civile prezente și viitoare în legătură cu acest dosar, precum și cu stingerea în totalitate a litigiului, menționându-se că devin aplicabile prevederile art. 16 alin. (1) lit. g) și art. 17 alin. (2) din Codul de procedură penală, coroborat cu art. 132 alin. 2 din Codul penal anterior, și este înlăturată răspunderea penală, acord exprimat personal și în ședința de judecată, Înalta Curte, dând eficiență dispozițiilor art. 159 alin. (2) teza finală din Codul penal, a dispus încetarea procesului penal pornit împotriva inculpaților S.C.Gh. și B.A., luând act de împăcarea părților, manifestare de voință ce a fost consfințită prin acordul de mediere încheiat între părți și redat în integralitate în cuprinsul deciziei.

3. Jurisprudență relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

IX. Dispoziții legale incidente

Art. 45 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator

Contractul de mediere trebuie să cuprindă, sub sancțiunea anulării, următoarele clauze:

- a) identitatea părților aflate în conflict sau, după caz, a reprezentanților lor;
- b) menționarea tipului sau a obiectului conflictului;
- c) declarația părților că au fost informate de către mediator cu privire la mediere, efectele acesteia și regulile aplicabile;
- d) obligația mediatorului de a păstra confidențialitatea și decizia părților privind păstrarea confidențialității, după caz;
- e) angajamentul părților aflate în conflict de a respecta regulile aplicabile medierii;
- f) obligația părților aflate în conflict de a achita onorariul convenit mediatorului și cheltuielile efectuate de acesta pe parcursul medierii în interesul părților, precum și modalitățile de avansare și de plată a acestor sume, inclusiv în caz de renunțare la mediere sau de eșuare a procedurii, precum și proporția care va fi suportată de către părți, ținându-se cont, dacă este cazul, de situația lor socială. Dacă nu s-a convenit altfel, aceste sume vor fi suportate de către părți în mod egal;
- g) înțelegerea părților privind limba în care urmează să se desfășoare medierea;
- h) numărul de exemplare în care va fi redactat acordul în cazul în care acesta va fi în forma scrisă, corespunzător numărului părților semnatare ale contractului de mediere;
- i) obligația părților de a semna procesul-verbal întocmit de către mediator, indiferent de modul în care se va încheia medierea.

Art. 46 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator

(1) În contractul de mediere pot fi prevăzute și alte clauze, în condițiile legii.

(2) Sub sancțiunea nulității absolute, contractul de mediere nu poate cuprinde clauze care contravin legii sau ordinii publice.

(3) Dacă, pe parcursul procedurii de mediere, apar cheltuieli neprevăzute, efectuate în interesul părților și cu acordul acestora, se va încheia o anexă la contractul de mediere.

Art. 47 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator

(1) Contractul de mediere se încheie în formă scrisă, sub sancțiunea nulității absolute. Acesta se semnează de către părțile aflate în conflict și de mediator și se întocmește în atâtea exemplare originale câți semnatori sunt.

(2) Părțile aflate în conflict pot da procură specială unei alte persoane, în condițiile legii, pentru a încheia contractul de mediere.

Art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator

(1) Dispozițiile din prezenta lege se aplică și în cauzele penale, atât în latura penală, cât și în latura civilă, după distincțiile arătate în prezenta secțiune.

(2) În latura penală a procesului, dispozițiile privind medierea se aplică numai în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

(3) Părțile și subiecții procesuali nu pot fi constrânși să accepte procedura medierii.

Art. 69 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator

(1) În cazul în care procedura de mediere se desfășoară înaintea începerii procesului penal și aceasta se încheie prin soluționarea conflictului și încheierea unei înțelegeri, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a), prin derogare de la dispozițiile art. 157 alin. (3) din Codul penal, fapta nu va atrage răspunderea penală pentru făptuitorul cu privire la care conflictul s-a încheiat prin mediere.

(2) Termenul prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile se suspendă pe durata desfășurării medierii. Dacă părțile aflate în conflict nu au încheiat o înțelegere, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a), persoana vătămată poate introduce plângerea prealabilă în același termen, care își va relua cursul de la data întocmirii procesului-verbal de închidere a procedurii de mediere, socotindu-se și timpul scurs înainte de suspendare.

Art. 70 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator

(1) În cazul în care medierea cu privire la latura penală a cauzei se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se poate suspenda, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere.

(2) Suspendarea durează până când procedura medierii se încheie prin oricare dintre modurile prevăzute de prezenta lege, dar nu mai mult de 3 luni de la data la care a fost dispusă.

(3) Abrogat.

(4) Procesul penal se reia din oficiu, imediat după primirea procesului-verbal prin care se constată că nu s-a încheiat înțelegerea potrivit art. 56 alin. (1) lit. a) sau, dacă acesta nu se comunică, la expirarea termenului prevăzut la alin. (2).

(5) Pentru soluționarea acțiunii penale ori a acțiunii civile în baza acordului încheiat ca rezultat al medierii, mediatorul este obligat să transmită organului judiciar acordul de mediere și procesul-verbal de încheiere a medierii în original și în format electronic dacă părțile au ajuns la o înțelegere sau doar procesul-verbal de încheiere a medierii în situațiile prevăzute la art. 56 alin. (1) lit. b) și c).

(6) Dispozițiile art. 61 alin. (2) se aplică în mod corespunzător în cazul în care medierea este recomandată de către organele judiciare.

Art. 158 din Codul penal

(1) Retragera plângerii prelabile poate interveni până la pronunțarea unei hotărâri definitive, în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prelabile.

(2) Retragera plângerii prelabile înlătură răspunderea penală a persoanei cu privire la care plângerea a fost retrasă.

(3) Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, retragera plângerii prelabile se face numai de reprezentanții lor legali. În cazul persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă, retragera se face cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege.

(4) În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prelabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, retragera plângerii produce efecte numai dacă este însoțită de procuror.

Art. 159 alin. (1)—(3) din Codul penal

(1) Împăcarea poate interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă legea o prevede în mod expres.

(2) Împăcarea înlătură răspunderea penală și stinge acțiunea civilă.

(3) Împăcarea produce efecte numai cu privire la persoanele între care a intervenit și dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței.

X. Raportul asupra chestiunilor de drept supuse dezlegării

Opinia judecătorului-raportor asupra chestiunilor de drept supuse dezlegării a fost în sensul că „în aplicarea dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, medierea (încheierea unui acord de mediere) constituie o cauză care înlătură răspunderea penală, sui-generis, distinctă de împăcare. Medierea (încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006) poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale, iar nu numai până la citirea actului de sesizare, așa cum se prevede în dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal în materia împăcării.”

În raportul întocmit, judecătorul-raportor a expus deciziile Curții Constituționale, ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și opiniile specialiștilor. Totodată, judecătorul-raportor a expus principiile medierii ca mod de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă. De asemenea, s-a menționat necesitatea interpretării sistematice a dispozițiilor art. 69 și art. 70 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, distincțiile dintre retragera plângerii prelabile, împăcare și medierea, ca o cauză de înlăturare a răspunderii penale, fiind invocate dispozițiile art. 69 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator.

Referitor la cea de-a doua întrebare, judecătorul-raportor, pornind de la natura medierii în raport cu împăcarea, invocând dispozițiile art. 70 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator și ale art. 367 alin. (3) din Codul de procedură penală cu privire la aplicabilitatea suspendării pe perioada desfășurării procedurii de mediere reglementate de Legea nr. 192/2006, a arătat că medierea poate fi dispusă de către instanță în tot cursul judecării în prima instanță și în tot cursul judecării în apel, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale.

XI. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea formulată în vederea pronunțării unei hotărâri prelabile, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunile de drept ce se solicită a fi dezlegate, reține următoarele:

A. Cu privire la condițiile de admisibilitate a sesizării

Legiuitorul român a prevăzut în Codul de procedură penală un nou instrument de unificare a practicii judiciare neunitare, respectiv sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prelabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

În conținutul dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală sunt statuate condițiile de sesizare a instanței supreme pe care trebuie să le îndeplinească instanța care uzează de această instituție procesual penală.

Astfel, sunt reglementate mai multe condiții cumulative, și anume cele referitoare la faza procesuală a cauzei în care se ivește chestiunea de drept, felul instanței care poate sesiza și stadiul procesual al cauzei, natura juridică a chestiunii de drept, precum și aceea să nu fi făcut obiectul vreunui dintre instrumentele juridice de rezolvare a problemei respective.

Altfel spus, este necesar ca acea cauză în care există o chestiune de drept ce urmează să fie supusă dezlegării să se afle „în cursul judecării”, respectiv instanța să fi fost sesizată, iar procesul se afle în curs de desfășurare; instanțele pe rolul cărora se află o asemenea cauză să fie din cele expres și limitativ prevăzute de legiuitor, iar cauza respectivă să se găsească în ultima cale de atac — Înalta Curte de Casație și Justiție, curte de apel sau tribunal, investite cu soluționarea cauzei în ultimă instanță; chestiunea de drept supusă dezlegării să conducă la soluționarea pe fond a cauzei respective; instanța supremă nu s-a pronunțat asupra problemei de drept, printr-o hotărâre prelabilă sau prin recurs în interesul legii.

Prezenta sesizare întrunește condițiile de admisibilitate prevăzute în art. 475 din Codul de procedură penală, și anume Dosarul nr. 9.018/4/2014 (număr în format vechi 3.969/2014) se află pe rolul Curții de Apel București — Secția I penală în faza de judecată a apelului declarat de către inculpatul G.E., curtea de apel fiind una dintre instanțele enumerate expres și limitativ de către legiuitor, ce are în competență soluționarea căii de atac exercitate, aceasta având caracter exclusiv și intrând în sfera accepțiunii de „în ultimă instanță”.

De asemenea, chestiunea de drept supusă dezlegării și anume interpretarea în vederea aplicării dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în sensul stabilirii naturii juridice a medierii și momentului până la care poate interveni, este de natură a determina judecarea pe fond a cauzei, iar prevederile invocate nu au mai făcut, până la momentul sesizării, obiectul niciunei alte hotărâri prelabile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție și nici al vreunui recurs în interesul legii soluționat de aceeași instanță.

B. Cu privire la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită

1. Recomandarea nr. (99) 19 privind medierea în materie penală adoptată de Comitetul de miniștri în 15 septembrie 1999 în virtutea art. 15.b din Statutul Consiliului Europei a avut la bază poziția statelor membre care tindeau să recurgă la mediere în materie penală, „ca opțiune flexibilă și cuprinzătoare, axată pe rezolvarea problemei și pe implicarea părților, în completarea sau ca alternativă a procedurii penale tradiționale”.

Această reglementare ce are caracter de recomandare către statele membre conține norme referitoare la principii generale, fundamentul juridic, funcționarea justiției penale în relație cu medierea, funcționarea medierii, instrumentarea cazurilor individuale, rezultatul medierii, evoluția medierii.

Principiile generale statuează că „1. Medierea în materie penală nu ar trebui să intervină decât dacă părțile își dau acordul în mod liber. Părțile ar trebui, în plus, să aibă posibilitatea de a reveni asupra consimțământului în orice moment pe parcursul medierii. 2. Discuțiile privitoare la mediere sunt confidentiale și nu pot să fie utilizate ulterior, fără acordul părților. 3. Medierea în materie penală ar trebui să fie un serviciu disponibil în mod

general. 4. Mediarea în materie penală ar trebui să fie posibilă în toate fazele procedurii pe care le parcurge justiția penală.

5. Serviciile de mediere ar trebui să aibă o autonomie suficientă în cadrul sistemului de justiție penală.”

De asemenea, ca fundament juridic se recomandă la pct. III: „6. Legislația ar trebui să faciliteze mediarea în materie penală. 7. Ar trebui să fie stabilite niște principii directe privind recurgerea la mediere în materie penală. Principiile ar trebui să se refere la condițiile de trimitere a cauzelor la serviciile de mediere și la instrumentarea cauzelor ulterior medierii.”

Legiuitorul român a reglementat printr-o lege specială mediarea și profesia de mediator, respectiv Legea nr. 192/2006 privind mediarea și organizarea profesiei de mediator, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 441 din 22 mai 2006, ce a suferit modificări ulterioare.

În conținutul art. 1 alin. (1) din legea mai sus menționată este definită mediarea, aceasta reprezentând „o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților”.

În alin. (2) al aceluiași articol a fost statuat un principiu fundamental ce caracterizează mediarea, precum și caracteristicile pe care trebuie să le aibă soluția pronunțată de către mediator, și anume „încrederea pe care părțile o acordă mediatorului, ca persoană aptă să faciliteze negocierile dintre ele și să le sprijine pentru soluționarea conflictului, prin obținerea unei soluții reciproc convenabile, eficiente și durabile”.

În conținutul dispozițiilor art. 67 alin. (1) din Legea nr. 192/2006, așa cum a fost modificat prin Legea nr. 255/2013, legiuitorul a prevăzut într-un mod clar, previzibil și predictibil aplicabilitatea medierii, ca modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, în cauze penale, atât în ceea ce privește latura penală, cât și în ceea ce privește latura civilă, pentru ca în alin. (2) să delimiteze sfera de aplicare a medierii, în latura penală a procesului, în mod exclusiv în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Aceste dispoziții trebuie interpretate sistematic și cu dispozițiile art. 69 și, respectiv, art. 70 din același act normativ special, prima normă conținând un moment temporal în care poate avea loc procedura medierii, și anume „înaintea începerii procesului penal”, la care se adaugă condiții referitoare la soluționarea conflictului și felul încheierii înțelegerii, caracterizată de art. 56 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 192/2006 prin derogare de la dispozițiile art. 157 alin. (3) din Codul penal, care determină ca fapta să nu atragă răspunderea penală pentru făptuitorul cu privire la care conflictul s-a încheiat prin mediere.

În alin. (2) al art. 69 din Legea nr. 192/2006 privind mediarea și organizarea profesiei de mediator sunt menționate condițiile referitoare la termenul prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile, la neîncheierea înțelegerii, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 192/2006.

În conținutul alin. (1) al art. 70 din Legea nr. 192/2006 privind mediarea și organizarea profesiei de mediator sunt arătate condițiile referitoare la momentul temporal în care are loc mediarea cu privire la latura penală, care se situează „după începerea procesului penal”, ceea ce conduce la posibilitatea suspendării urmăririi penale sau, după caz, a judecății, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere, iar în cel de-al doilea alineat al aceleiași norme se statuează cu privire la durata suspendării.

În dezlegarea primei chestiuni de drept referitoare la natura juridică a încheierii acordului de mediere este relevant a face distincțiile între cauzele care înlătură răspunderea penală în concepția Codului penal, referitoare la retragerea plângerii

prealabile și împăcare, cauze ce se exclud, și modul în care este incidentă mediarea.

Legiuitorul a reglementat în dispozițiile art. 158 alin. (1) din Codul penal instituția retragerii plângerii prealabile, în conținutul normei delimitându-se temporal momentul până la care aceasta operează, sfera infracțiunilor, precum și consecințele acesteia.

Potrivit Codului penal, punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile de către persoana vătămată în cazul următoarelor infracțiuni: lovirea sau alte violențe prevăzute în art. 193 [în cazul faptei prevăzute în art. 193, săvârșită asupra unui membru de familie, potrivit art. 199 alin. (2) din Codul penal, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu], vătămarea corporală din culpă prevăzută în art. 196 [în cazul faptei prevăzută în art. 196, săvârșită asupra unui membru de familie, potrivit art. 199 alin. (2) din Codul penal, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu]; amenințarea prevăzută în art. 206, agresiunea sexuală prevăzută în art. 219 alin. (1); hărțuirea sexuală prevăzută în art. 223; violarea de domiciliu prevăzută în art. 224; violarea sediului profesional prevăzută în art. 225; divulgarea vieții private prevăzută în art. 226 alin. (1) și (2); divulgarea secretului profesional prevăzută în art. 227; furtul săvârșit în condițiile art. 231 alin. (1); abuzul de încredere prevăzut în art. 238; abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor prevăzut în art. 239; bancruta simplă prevăzută în art. 240; bancruta frauduloasă prevăzută în art. 241; gestiunea frauduloasă prevăzută în art. 242; distrugerea prevăzută în art. 253 alin. (1) și (2); tulburarea de posesie prevăzută în art. 256; asistența și reprezentarea neloială prevăzute în art. 284; nerespectarea hotărârilor judecătorești prevăzută în art. 287 alin. (1) lit. d)—g); violarea secretului corespondenței prevăzută în art. 302 alin. (1); abandonul de familie prevăzut în art. 378; nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului prevăzută în art. 379; împiedicarea exercitării libertății religioase prevăzută în art. 381.

Împăcarea, o altă cauză care înlătură răspunderea penală, a fost reglementată de legiuitor în conținutul art. 159 alin. (1) din Codul penal, putând interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă legea o prevede în mod expres. În alin. (2) al textului de lege menționat sunt arătate efectele împăcării în sensul că înlătură răspunderea penală și stinge acțiunea civilă. Această instituție juridică este incidentă în cazul următoarelor infracțiuni: infracțiunea de furt prevăzută în art. 228 din Codul penal; infracțiunea de furt calificat prevăzută în art. 229 alin. (1) și alin. (2) lit. b) și c) din Codul penal și infracțiunea de furt de folosință prevăzută în art. 230 din Codul penal, în temeiul art. 231 alin. (2) din Codul penal; însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor prevăzută în art. 243 din Codul penal; înșelăciunea prevăzută în art. 244 din Codul penal; înșelăciunea privind asigurările prevăzută în art. 245 din Codul penal.

De asemenea, tot în conținutul Codului penal sunt evidențiate și alte incriminări, respectiv aceea de la art. 199 alin. (2) referitoare la violența în familie, infracțiunile de lovire sau alte violențe prevăzute în art. 193 și de vătămare corporală din culpă prevăzută în art. 196, săvârșite asupra unui membru de familie, când acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu, iar împăcarea înlătură răspunderea penală.

Totodată, în cazul infracțiunilor de lovire sau alte violențe prevăzute în art. 193 din Codul penal și de vătămare corporală din culpă prevăzută în art. 196 din Codul penal, săvârșite asupra unui membru de familie, împăcarea înlătură răspunderea penală numai dacă acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu și nicidecum la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Din prezentarea celor două cauze distincte de înlăturare a răspunderii penale, respectiv retragerea plângerii prealabile și împăcarea, rezultă că sfera infracțiunilor care intră sub incidența

acestor două instituții este diferită, așa încât medierea nu poate fi considerată o modalitate a împăcării, ci este o cauză sui-generis, care înlătură răspunderea penală, reglementată prin Legea nr. 192/2006, și care operează atât cu privire la categoria infracțiunilor pentru care retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală, cât și referitor la cealaltă categorie a infracțiunilor, pentru care împăcarea înlătură răspunderea penală.

Un argument asupra naturii acordului de mediere, ca și cauză distinctă de înlăturare a răspunderii penale, este dat de norma de la art. 69 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 ce cuprinde procedura de mediere înainte de începerea procesului penal, această ipoteză fiind exclusă în cazul împăcării părților sau subiecților procesuali.

Totodată, în ipoteza în care procedura încheierii unui acord de mediere are loc după începerea procesului penal, mediatorul este ținut prin dispozițiile art. 68 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, referitoare la garanții procesuale, în sensul ca „să fie respectate drepturile fiecărei părți ori subiect procesual la asistență juridică și, dacă este cazul, la serviciile unui interpret”, aceste condiții nefiind reglementate în cazul instituției împăcării.

O altă distincție între cele două cauze care înlătură răspunderea penală, respectiv încheierea unui acord de mediere și împăcare, este dată de modul în care se ia act de existența acordului de mediere, care este diferit de cel prin care se ia act de împăcarea părților, distincția fiind reglementată de dispozițiile art. 70 alin. (5) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator.

În conținutul dispozițiilor Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator legiuitorul folosește noțiunea de „înțelegere”, și nu aceea de „împăcare”, conferind încheierii acordului de mediere un caracter distinct, ca modalitate de soluționare amiabilă a conflictului de drept penal, în raport cu cealaltă cauză de înlăturare a răspunderii penale, respectiv împăcarea.

Chiar dacă sensurile celor două noțiuni sunt sinonime în limbajul uzual, legiuitorul le-a conferit distincție juridică prin reglementarea specială a încheierii acordului de mediere în cuprinsul legii mai sus arătate, această concluzie susținându-se și prin conținutul dispozițiilor art. 58 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, potrivit cărora, atunci când părțile aflate în conflict au ajuns la o înțelegere, se poate redacta un acord scris care va cuprinde toate clauzele consimțite de acestea și care are valoarea unui înscris sub semnătură privată, iar în alin. (2) se stipulează că înțelegerea părților nu trebuie să cuprindă prevederi care aduc atingere legii și ordinii publice.

Pe de altă parte, în conținutul dispozițiilor art. 45—47 din același act normativ, legiuitorul a prevăzut expres elementele contractului de mediere. Altfel spus, încheierea scrisă a acordului de mediere sub forma contractului consacră înțelegerea părților aflate în conflict prin evidențierea tuturor clauzelor consimțite de acestea, ceea ce îi conferă un caracter distinct, autonom — indiferent de terminologia folosită —, în raport cu instituția juridică a împăcării, prevăzută în dispozițiile art. 159 din Codul penal.

De asemenea, un alt argument în sensul celor sus menționate este conferit de art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, care reglementează cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale, stabilind că acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată, dacă „a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea, ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii”. În aceste dispoziții legiuitorul reglementează încheierea

unui acord de mediere în mod diferențiat de retragerea plângerii prealabile și de împăcare, așa încât dobândește caracterul de caz distinct care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale.

Or, cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale prevăzute în art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală au corespondent în planul dreptului penal, cauzele care înlătură răspunderea penală.

Încheierea unui acord de mediere se diferențiază de împăcare prin faptul că poate interveni și numai în ceea ce privește latura penală a procesului penal, în timp ce împăcarea este condiționată atât de stingerea acțiunii penale, cât și de stingerea acțiunii civile, precum și de faptul că ea trebuie să fie totală și necondiționată.

De asemenea, încheierea unui acord de mediere este diferită și de cealaltă cauză care înlătură răspunderea penală, și anume retragerea plângerii prealabile, prin aceea că după realizarea acordului nu se mai poate formula plângere prealabilă chiar dacă termenul nu a expirat, spre deosebire de situația unei împăcări înainte de formularea unei plângeri penale prealabile.

În această situație, reglementarea distinctă a încheierii unui acord de mediere în cuprinsul art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală evidențiază caracterul de cauză sui-generis care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare.

2. În ceea ce privește cea de-a doua chestiune de drept supusă dezlegării se observă că, pornind de la natura distinctă a încheierii unui acord de mediere în condițiile legii, o asemenea procedură se poate desfășura în tot cursul procesului penal, nefiind condiționată de dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal, potrivit cărora împăcarea poate interveni doar până la citirea actului de sesizare.

Așa cum s-a arătat anterior, potrivit dispozițiilor art. 69 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, procedura de mediere se poate desfășura chiar înaintea începerii procesului penal, ceea ce o distinge de împăcare și retragerea plângerii prealabile. De asemenea, în conformitate cu dispozițiile art. 70 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în cazul în care medierea cu privire la latura penală a cauzei se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se poate suspenda, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere.

În ceea ce privește termenul până la care medierea poate interveni cu privire la latura penală a cauzei, cum textul nu face nicio distincție cu privire la vreun anumit stadiu al judecării, rezultă că acordul de mediere poate fi încheiat oricând în cursul acesteia, până la rămânerea definitivă a hotărârii.

Pe de altă parte, dispozițiile art. 367 alin. (3) din Codul de procedură penală prevăd că suspendarea judecării se dispune și pe perioada desfășurării procedurii de mediere, potrivit legii, fără a limita momentul până la care instanța poate proceda în acest sens. Ca atare, oricând în cursul judecării, instanța poate suspenda cauza în vederea desfășurării procedurii reglementate de dispozițiile Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator.

Mai mult, textul de lege sus-menționat, care reglementează suspendarea judecării, este inclus în cap. I „Dispoziții generale” al titlului III „Judecata” din partea specială a Codului de procedură penală, ceea ce face ca dispozițiile sale să fie aplicabile atât în tot cursul judecării în primă instanță, cât și în tot cursul judecării în apel, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale.

În concluzie, încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale, și nu numai până la

citirea actului de sesizare, așa cum prevăd dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal în materia împăcării.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 477 din Codul de procedură penală, se va admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția I penală în Dosarul nr. 9.018/4/2014 (număr în format vechi 3.969/2014), în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea în principiu a următoarelor chestiuni de drept: „1. dacă dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator se interpretează în sensul că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale sau este o modalitate a împăcării ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementată de dispozițiile art. 159 din

Codul penal; 2. dacă medierea poate interveni numai până la citirea actului de sesizare potrivit dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal sau poate interveni în tot cursul procesului penal” și se va stabili că:

1. în aplicarea dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, încheierea unui acord de mediere constituie o cauză sui-generis care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare;

2. încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția I penală în Dosarul nr. 9.018/4/2014 (număr în format vechi 3.969/2014), în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea în principiu a următoarelor chestiuni de drept: „1. dacă dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator se interpretează în sensul că medierea este o cauză sui-generis de înlăturare a răspunderii penale sau este o modalitate a împăcării ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementată de dispozițiile art. 159 din Codul penal; 2. dacă medierea poate interveni numai până la citirea actului de sesizare potrivit dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal sau poate interveni în tot cursul procesului penal” și stabilește că:

1. în aplicarea dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, încheierea unui acord de mediere constituie o cauză sui-generis care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare;

2. încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 17 aprilie 2015.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE
A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
judecător **MIRELA SORINA POPESCU**

Magistrat-asistent,
Ioana Niculae

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

5 948368 830974